C/2025/3989

20.8.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 8. julija 2025

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Litve

(C/2025/3989)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

Splošne ugotovitve

(1) Uredba (EU) 2024/1263, ki je začela veljati 30. aprila 2024, določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, katerega namen je spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za državo in nadzor nad njihovim izvajanjem. Navedena uredba spodbuja tudi nacionalno odgovornost za fiskalno politiko in poudarja njeno srednjeročno usmerjenost skupaj z učinkovitejšim in skladnejšim izvrševanjem. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki vsebuje njene fiskalne, reformne in naložbene zaveze za obdobje štirih ali petih let, odvisno od trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([2]) v teh načrtih mora biti skladna z zahtevami iz navedene uredbe, vključno z zahtevami, da se najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dolg sektorja država začne dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej dovolj verjetno zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz navedene uredbe, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263: „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez: (i) odhodkov za obresti; (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov; (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije; (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija; (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([3]), s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb, s čimer daje fiskalno spodbudo, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik mehanizem podpira gospodarsko in socialno okrevanje ter hkrati poganja trajnostne reforme in naložbe, zlasti pa spodbuja zeleni in digitalni prehod ter veča odpornost gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(3) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To pripomore k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečuje uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost.

(4) Litva je 14. maja 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Na podlagi člena 19 navedene uredbe je Komisija v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 28. julija 2021 sprejel izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Litvo ([5]), ki je bil na podlagi člena 18(2) spremenjen 9. novembra 2023 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([6]). Pogoj za izplačilo obrokov je, da Komisija v skladu s členom 24(5) sprejme sklep, da je Litva zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v izvedbenem sklepu Sveta. Za zadovoljivo izpolnitev je potrebno, da doseženi predhodni mejniki in cilji za isto reformo ali naložbo niso bili izničeni.

(5) Svet je z dne 8. julija 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo, v katerem je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Litve ([7]). Načrt je bil predložen v skladu s členom 11 in členom 36(1), točka (a), Uredbe (EU) 2024/1263, zajema pa obdobje od leta 2025 do leta 2029 ter določa fiskalno prilagoditev v štiriletnem obdobju.

(6) Komisija je 26. novembra 2024 sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Litve za leto 2025. Na isti datum je na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ([8]) sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2025, v katerem Litve ni opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([9]) sprejel 13. maja 2025, skupno poročilo o zaposlovanju pa 10. marca 2025.

([3]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 28. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Litvo (ST 10477/2021).

([6]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 23. novembra 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 28. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Litvo (ST 14637/2023).

([7]) Priporočilo Sveta z dne 8. julija 2025 o potrditvi nacionalnega srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Litve, UL (UL C, C/2025/3959, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj).

([8]) Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011, str. 25).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2025 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost EU. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: (i) inovacije, (ii) razogljičenje in konkurenčnost ter (iii) varnost. Za zapolnitev inovacijske vrzeli si EU prizadeva spodbujati industrijske inovacije, podpirati rast zagonskih podjetij s pobudami, kot je strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ter pospeševati uvajanje naprednih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in kvantno računalništvo. V prizadevanju za bolj zeleno gospodarstvo je Komisija predstavila celovit akcijski načrt za cenovno dostopno energijo in dogovor o čisti industriji, ki zagotavljata, da bo prehod na čisto energijo ostal stroškovno učinkovit in naklonjen konkurenčnosti, zlasti za energetsko intenzivne sektorje, ter da bo gonilo rasti. Za zmanjšanje pretiranih odvisnosti in povečanje varnosti je Unija zavezana krepitvi svetovnih trgovinskih partnerstev, diverzifikaciji dobavnih verig ter zagotavljanju dostopa do kritičnih surovin in virov čiste energije. Te prednostne naloge temeljijo na horizontalnih dejavnikih, in sicer poenostavitvi zakonodaje, poglabljanju enotnega trga, financiranju konkurenčnosti ter uniji prihrankov in naložb, spodbujanju spretnosti in kakovostnih delovnih mest ter boljšem usklajevanju politik EU. Kompas za konkurenčnost je usklajen z evropskim semestrom, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji Komisije, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(8) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2025 nadalje razvija skupaj z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih, ali znatnega dela teh izzivov. Ta specifična priporočila za države ostajajo enako relevantna za oceno spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Specifična priporočila za države za leto 2025 zajemajo ključne izzive ekonomske politike, ki niso v zadostni meri obravnavani z ukrepi, vključenimi v načrte za okrevanje in odpornost, ob upoštevanju ustreznih izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države za obdobje 2019–2024.

(10) Komisija je 4. junija 2025 objavila poročilo o državi za Litvo za leto 2025. V njem je ocenila napredek Litve pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Litvi. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Litva. Prav tako je bil v njem ocenjen napredek Litve pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ter pri doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, pa tudi ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja.

Ocena letnega poročila o napredku

(11) Svet je z dne 8. julija 2025 priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov za Litvo: 6,1 % v letu 2025, 5,2 % v letu 2026, 4,8 % v letu 2027, 4,5 % v letu 2028 in 4,3 % v letu 2029, kar ustreza najvišjim skupnim stopnjam rasti, izračunanim glede na leto 2024, v višini 6,1 % v letu 2025, 11,6 % v letu 2026, 17,0 % v letu 2027, 22,3 % v letu 2028 in 27,5 % v letu 2029. Litva je 30. aprila 2025 predložila tudi letno poročilo o napredku ([10]) v zvezi z ustreznimi podatki in projekcijami o fiskalni realizaciji ter izvajanjem reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Litve o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(12) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je priporočila usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi se podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje obrambnih izdatkov, Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025. Na zahtevo Litve z dne 2. maja 2025 je Svet z dne 8. julija 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo o dovoljenju Litvi za odstopanje od priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov in njihovo preseganje ([11]).

([10]) Letna poročila o napredku za leto 2025 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

([11]) Priporočilo Sveta z dne 8. julija 2025 o dovoljenju Litvi za odstopanje od najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov, kot jih je določil Svet v skladu z Uredbo (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne odstopne klavzule) (UL C, C/2025/3969, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj).

(13) Glede na podatke, ki jih je potrdil Eurostat ([12]), se je primanjkljaj sektorja država v Litvi povečal z 0,7 % BDP v letu 2023 na 1,3 % v letu 2024, dolg sektorja država pa se je povečal s 37,3 % BDP konec leta 2023 na 38,2 % konec leta 2024. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo stopnji rasti očiščenih odhodkov v višini 10,7 % v letu 2024. Litva v letnem poročilu o napredku ocenjuje, da bo rast očiščenih odhodkov v letu 2024 znašala 10,5 %. Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([13]), ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2024 ekspanzivna in je znašala 1,6 % BDP.

(14) Glede na letno poročilo o napredku se po makroekonomskem scenariju, na katerem temeljijo proračunske projekcije Litve, pričakuje rast realnega BDP v višini 2,8 % v letu 2025 in 1,5 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 3,3 % v letu 2025 in 2,4 % v letu 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi realni BDP zrasel za 2,8 % v letu 2025 in za 3,1 % v letu 2026, inflacija po HICP pa naj bi znašala 2,6 % v letu 2025 in 1,2 % v letu 2026.

(15) Glede na letno poročilo o napredku naj bi se primanjkljaj sektorja država v letu 2025 povečal na 2,8 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2025 povečal na 42,4 %. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 9,9 % v letu 2025. V pomladanski napovedi Komisije 2025 je v letu 2025 predviden primanjkljaj sektorja država v višini 2,3 % BDP. Povečanje primanjkljaja v letu 2025 je predvsem posledica povečanja javne porabe za socialne prejemke, javne naložbe, vmesno potrošnjo, sredstva za zaposlene in odhodke za obresti. Po izračunih Komisije ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 9,0 % v letu 2025. Te projekcije glede rasti očiščenih odhodkov, ki so nižje kot v letnem poročilu o napredku, ter razlika med saldom sektorja država, ki ga je napovedala Komisija, in tistim, ki ga je napovedala Litva, so posledica nižje projekcije glede odhodkov sektorja država za vmesno potrošnjo in naložbe v pomladanski napovedi Komisije 2025. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2025 ekspanzivna in naj bi znašala 1,7 % BDP. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2025 povečal na 41,2 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 je predvsem posledica proračunskega primanjkljaja ter prilagoditve stanj in tokov.

(16) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2025 financirali odhodki sektorja država v višini 1,2 % BDP; v letu 2024 je ta delež znašal 0,5 % BDP. Odhodki, financirani z nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, omogočajo visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država v Litvi.

(17) V Litvi so obrambni odhodki sektorja država v letu 2021 znašali 1,8 % BDP, v letu 2022 2,1 % BDP, v letu 2023 pa 2,5 % BDP ([14]). Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi odhodki za obrambo v letu 2024 znašali 2,8 % BDP, v letu 2025 pa 3,2 % BDP. To ustreza povečanju za 1,4 odstotne točke BDP v primerjavi z letom 2021. Litva načrtuje odhodke za obrambo v višini 2,8 % BDP v letu 2024 in 3,3 % BDP v letu 2025. Obdobje aktivacije nacionalne odstopne klavzule (2025–2028) Litvi omogoča, da ponovno da prednostni poudarek javnofinančnim odhodkom ali poveča javnofinančne prihodke, tako da trajno višji odhodki za obrambo srednjeročno ne bi ogrozili fiskalne vzdržnosti.

(18) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi očiščeni odhodki v Litvi v letu 2025 zrasli za 9,0 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi bila rast očiščenih odhodkov v Litvi v letu 2025 nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar ustreza odklonu ([15]) v višini 1,0 % BDP v letu 2025. Vendar je napovedani odklon na podlagi trenutnih projekcij obrambnih izdatkov v mejah prožnosti nacionalne odstopne klavzule.

([12]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2025.

([13]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

([14]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji funkcij države (COFOG). Zaradi metodoloških razlik med opredelitvijo, ki se uporablja za COFOG, in opredelitvijo, ki jo uporablja Nato, se lahko odhodki na podlagi opredelitve za COFOG razlikujejo od odhodkov na podlagi opredelitve Nata.

([15]) Ti podatki bodo od leta 2026 prikazani na kontrolnem računu iz člena 22 Uredbe (EU) 2024/1263.

(19) Letno poročilo o napredku ne vključuje proračunskih projekcij po letu 2025. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2025 v letu 2026 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 2,3 % BDP. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 5,8 % v letu 2026. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2026 nevtralna. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2026 povečal na 43,9 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2026 je predvsem posledica negativnega salda sektorja država in prilagoditev stanj in tokov.

Ključni izzivi politike

(20) Državna poraba za javne storitve in socialno zaščito v Litvi ostaja med najnižjimi v EU, kar omejuje pravočasen in enak dostop do zdravstvenega varstva, socialne zaščite in visokokakovostnih storitev javne uprave. Leta 2023 je poraba za socialno zaščito znašala 14,0 % BDP, kar je nekoliko več kot pett odstotnih točk manj od povprečja EU, ki je leta 2023 znašalo 19,2 %. Poleg tega se zdi, da je učinkovitost porabe za socialno zaščito, zlasti za politike na področju bolezni in invalidnosti, omejena. Litva je leta 2023 za plačila in ukrepe na področju bolezni in invalidnosti namenila 3,7 % svojega BDP, kar je četrta najvišja stopnja v EU. Vendar pa je imela Litva leta 2023 kljub podobni razširjenosti invalidnosti (27,4 % celotnega prebivalstva Litve leta 2023 v primerjavi s 26,8 % v EU glede na splošni kazalnik omejitve dejavnosti (GALI)) tretjo najvišjo stopnjo tveganja revščine za invalide v EU. Drugo kritično nezadostno financirano področje politike je zdravstvo, ki prejema šesto najnižje financiranje sektorja država v EU v višini 5,3 % BDP, pri čemer je povprečje EU leta 2023 znašalo 7,4 %. Nezadostna finančna sredstva za zdravstveno varstvo povzročajo visoke ravni neizpolnjenih potreb pacientov, predvsem skupin z nizkimi dohodki, močno zanašanje na plačila iz lastnega žepa ter nezmožnost zagotavljanja konkurenčnih plač in pogojev zdravstvenim delavcem. Splošne javne storitve (kot so splošne državne in občinske upravne storitve) so prav tako premalo financirane, saj je bila leta 2023 raven financiranja na tem področju tretja najnižja v EU (3,4 % BDP v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 5,9 %).

(21) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo, ali znatnega dela teh izzivov. V tem kratkem časovnem okviru je dokončanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, bistvenega pomena za povečanje dolgoročne konkurenčnosti Litve z zelenim in digitalnim prehodom ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti. V sporočilu Komisije NextGenerationEU – Pot do leta 2026, sprejetem 4. junija 2025, je pojasnjena časovnica, v skladu s katero naj bi se zaključil mehanizem, določene so smernice za države članice, da bi bilo izvajanje do 31. avgusta 2026 čim uspešnejše, med drugim glede tega, kako naj države članice dodatno racionalizirajo svoje načrte za okrevanje in odpornost, predstavljene so ključne možnosti, ki jih je treba upoštevati pri reviziji teh načrtov, in poudarjeno je, kako pomembno je skrbno skupno načrtovanje pred predložitvijo zadnjih zahtevkov za plačilo leta 2026. Litva je že dosegla napredek pri izvajanju reform in naložb iz svojega načrta za okrevanje in odpornost. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Litva pospeši izvajanje reform in naložb z obravnavanjem relevantnih izzivov, kot je omejeno sodelovanje med nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(22) V Litvi se je izvajanje programov kohezijske politike, ki zajemajo podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in Kohezijskega sklada, pospešilo. Pomembno je nadaljevati prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja teh programov, hkrati pa čim bolj povečati njihov učinek na terenu. Litva že ukrepa v okviru svojih programov kohezijske politike, da bi spodbudila konkurenčnost in rast, obenem pa okrepila socialno kohezijo. Hkrati se Litva še naprej sooča z izzivi, vključno s tistimi, ki so povezani s krepitvijo konkurenčnosti, gospodarske in socialne odpornosti ter bojem proti regionalnim razlikam, odpravljanjem revščine in socialne izključenosti, izboljšanjem zdravstvenega varstva, vključevanjem prikrajšanih skupin na trg dela ter ponudbo spretnosti, zlasti glede na njeno lokacijo na vzhodni meji Unije. Litva mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike pregledati vsak program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024. S predlogom Komisije, sprejetim 1. aprila 2025 ([16]), je bil rok, do katerega je treba za vsak

([16]) Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025) 123 final).

program predložiti oceno o izidu vmesnega pregleda, podaljšan na obdobje po 31. marcu 2025. Zagotovljene so tudi prožnost, da bi pomagali pospešiti izvajanje programov, in spodbude za države članice, da sredstva kohezijske politike dodelijo petim strateškim prednostnim področjem Unije, in sicer konkurenčnosti na področju strateških tehnologij, obrambi, stanovanjem, odpornosti v zvezi z vodo in energetskemu prehodu, ter naložbam v spretnosti v prednostnih sektorjih, pri čemer se programi ESS+ še naprej osredotočajo na osebe v najbolj ranljivih položajih.

(23) Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) predstavlja priložnost za naložbe v eno od ključnih strateških prednostnih nalog EU in torej za krepitev konkurenčnosti EU. Platforma STEP se izvaja prek 11 obstoječih skladov EU. Države članice lahko prispevajo tudi k programu InvestEU, ki podpira naložbe na prednostnih področjih. Litva bi lahko te pobude kar najbolje izkoristila za podporo razvoju ali proizvodnji kritičnih tehnologij, tudi čistih in z viri gospodarnih tehnologij.

(24) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, bi morala Litva učinkovito obravnavati preostale izzive, povezane z izboljšanjem dostopa do financiranja za mala in srednja podjetja (MSP), spodbujanjem regionalnega razvoja, povečanjem energetske učinkovitosti in uporabe energije iz obnovljivih virov, krepitvijo sistemov socialne zaščite in zdravstvenega varstva ter odpravljanjem razlik v spretnostih, povezanih z izobraževanjem in trgom dela.

(25) Gospodarsko rast Litve ovirajo restriktivni posojilni pogoji in omejena uporaba zunanjega financiranja, k tem negativnim učinkom pa prispevajo tudi povečana geopolitična tveganja v regiji. Litovski bančni sektor je zelo koncentriran, posojilne obrestne mere so visoke, zahteve glede zavarovanja pa stroge. Od leta 2024 je bilo 13,7 % podjetij še vedno finančno omejenih, kar se odraža v nizkem deležu bančnih posojil v BDP v višini 33,5 % v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 74,5 %. Poleg tega so litovski kapitalski trgi še vedno premalo razviti, zanje pa so značilne omejena globina, aktivnost in likvidnost. Do konca leta 2024 je tržna kapitalizacija lastniškega kapitala znašala 5,9 % BDP, kar je bistveno pod povprečjem EU, ki znaša 69,3 %, saj se podjetja pri zunanjem financiranju, ki je že tako omejeno, še vedno zanašajo na bančno posredništvo, namesto da bi pridobivala financiranje z izdajo delnic in obveznic. To zanašanje na tradicionalno bančništvo omejuje naložbene priložnosti in zmanjšuje zanimanje vlagateljev. Kljub nekaterim obetom v sektorju tveganega kapitala – zagonska podjetja so leta 2023 zbrala 292 milijonov EUR – naložbe zasebnega kapitala ostajajo pod standardi EU.

(26) Načrtovane spremembe pokojninskega sistema drugega stebra povečujejo tveganja, povezana z nadaljnjim razvojem litovskih kapitalskih trgov. Litovsko ministrstvo za socialno varnost in delo je predstavilo predlog za odpravo samodejnega vpisa udeležencev v drugi steber sistema pokojninskega zavarovanja, s čimer bi se približali modelu „privolitve“ in odprli daljnosežne možnosti umika z ohlapnimi pogoji. Trenutno je litovskih skladih drugega stebra približno 9,1 milijarde EUR (11,6 % BDP) prihrankov, od katerih je približno 1 milijarda EUR vložena v nacionalni trg. Model privolitve bo skupaj z drugimi ukrepi politike najverjetneje zmanjšal raven prihrankov v Litvi, kar bi lahko ogrozilo razvoj kapitalskih trgov in otežilo dostop do financiranja.

(27) Litva se sooča z nizkimi stopnjami inovativne dejavnosti, ki pri različnih kazalnikih na področju raziskav in inovacij zaostaja za povprečjem EU. Intenzivnost raziskav in razvoja v Litvi (približno 1 % BDP) je precej pod povprečjem EU (2,25 %), kar je predvsem posledica nizkih poslovnih naložb v raziskave in razvoj, ki so leta 2023 znašale 0,44 % BDP, kar je trikrat manj od povprečja EU. Tudi število patentnih prijav je še vedno trikrat nižje od povprečja EU. Litovske spodbude na področju raziskav in razvoja, vključno z davčnimi olajšavami in znižanimi stopnjami, so imele omejen učinek, njihova uporaba med MSP pa je bila majhna. Zlasti mala in novoustanovljena podjetja pogosto niso dovolj dobičkonosna, da bi imela koristi od spodbud, ali pa se odločijo, da se bodo izognila upravnemu bremenu pri prijavi in izpolnjevanju pogojev zanje. Treba je pregledati in racionalizirati spodbude, da bi postale privlačnejše in dostopnejše za MSP, in podpreti zasebne naložbe v raziskave in razvoj.

(28) Stopnja javno-zasebnih znanstvenih soobjav v Litvi je v zadnjem desetletju ostala med najnižjimi v EU, kar kaže na šibke povezave med znanostjo in podjetji. Pomemben dejavnik je razdrobljena znanstvena baza Litve, saj so raziskovalne dejavnosti razpršene po različnih univerzah in številnih manjših visokih šolah, ki pogosto nimajo zmogljivosti za sodelovanje pri poslovnih projektih. Medtem ko poteka reorganizacija visokih šol, ni finančnih spodbud za univerze, da bi se združile in zbrale sredstva za okrepitev sodelovanja pri raziskovalnih dejavnostih. Take spodbude bi bilo treba zagotoviti za optimizacijo univerzitetne mreže in doseganje zadostnega obsega za znanstveno odličnost, kar bi posledično olajšalo sodelovanje med znanostjo in podjetji.

(29) Vpis v postsekundarno izobraževanje, zlasti na področjih, kot sta inženirstvo in proizvodnja, se je v zadnjih nekaj letih znatno zmanjšal, kar je povečalo vrzeli v spretnostih. Litovska vlada je sprejela ukrepe za odpravo te težave, vendar še vedno obstajajo neskladja med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih, pri čemer 76 % podjetij pomanjkanje ustrezno usposobljenega osebja navaja kot oviro za dolgoročne naložbe.

(30) V Litvi so še vedno prisotne regionalne razlike, ki jih še poslabšujejo različna gibanja produktivnosti dela. Med letoma 2014 in 2024 se je produktivnost v Vilni in drugih večjih mestnih območjih povečala za približno 20 %, v bolj oddaljenih okrožjih pa le za 7 %, zaradi česar so se povečale razlike v BDP na prebivalca, inovacijah in visokokvalificiranih delovnih mestih. Visokotehnološki sektor predstavlja 10 % vseh delovnih mest v Vilni, drugod pa le 2,7 %. Mestna območja privabljajo visoko usposobljeno delovno silo in naložbe z visoko dodano vrednostjo, medtem ko v preostalem delu države še vedno prevladujejo predvsem mikropodjetja v sektorjih z nizko uspešnostjo, kar omejuje učinke prelivanja v zvezi s produktivnostjo in lokalne davčne prihodke, zaradi česar oddaljene občine s težavo učinkovito zagotavljajo kakovostno zdravstveno varstvo, izobraževanje in druge javne storitve. Litva lahko izboljša regionalno povezljivost, privabi naložbe in okrepi medobčinsko sodelovanje. Izkazalo se je, da ciljno usmerjena industrijska območja, konkurenčne spodbude in specializirani programi usposabljanja privabljajo tuje naložbe in ustvarjajo kakovostna delovna mesta. Pregled pravnega in institucionalnega okvira za medobčinsko sodelovanje in pojasnitev regionalnih strategij – ob tesnejšem sodelovanju med občinami, centralno državo, ponudniki izobraževanja in podjetji – bi pripomogla k nadgradnji regionalne gospodarske osnove, privabljanju strateških vlagateljev in izboljšanju zagotavljanja javnih storitev v regijah.

(31) Litva je kljub znatnemu povečanju proizvodnje energije iz obnovljivih virov še vedno odvisna od uvožene energije. Leta 2023 je njena odvisnost od uvoza fosilnih goriv znašala 68 %, kar je kljub izboljšavam v zadnjih letih nad povprečjem EU, ki znaša 58,3 %. Kar zadeva električno energijo, ki je na voljo za končno porabo, je neto uvoz leta 2023 predstavljal 62,4 %, kar je drugi največji delež v EU. Hkrati je država leta 2024 dodala 1 724 MW novih proizvodnih zmogljivosti (+ 59,6 %), predvsem zaradi sončne (+93 %) in vetrne (+42 %) energije. Posledično se mora električno omrežje hitro prilagajati novim priključkom. Čeprav je Litva dosegla napredek pri racionalizaciji postopkov za izdajo dovoljenj, izgradnja nove omrežne infrastrukture, ki je nujno potrebna za razširitev zmogljivosti omrežja in olajšanje dostopa, še vedno traja precej dlje kot razvoj nove zmogljivosti proizvodnje ali zmogljivosti za zadovoljitev povpraševanja.

(32) Tri četrtine litovskega stavbnega fonda so bile zgrajene pred letom 1992, kar je povzročilo nizko energetsko učinkovitost in visoko porabo energije, predvsem zaradi potreb po ogrevanju in hlajenju, ki predstavljajo 80 % skupne porabe energije. Kljub znatnim prizadevanjem v zadnjih letih, vključno z energetsko prenovo in fiskalno podporo za zmanjšanje stroškov energije za gospodinjstva, je energetska revščina v Litvi še vedno med najvišjimi v EU, saj v letu 2024 18 % gospodinjstev ni moglo ustrezno ogrevati svojih domov, kar je skoraj dvakrat več od povprečja EU, ki znaša 9,2 %. Zato obstaja možnost, da Litva izboljša energetsko učinkovitost domov, kar bi lahko zmanjšalo porabo primarne energije in energetsko revščino. Litva si je nedavno prizadevala, da bi zmanjšala znižanja trošarin za fosilna goriva, zvišala trošarine za plinska olja, premog, koks in lignit, uvedla trošarine za šoto za ogrevanje in vključila komponento ogljikovega dioksida v trošarinske stopnje za energente. Kljub temu še vedno beleži znatne subvencije za fosilna goriva, pri čemer pred letom 2030 ni načrtovana njihova postopna ukinitev. Zlasti subvencije za fosilna goriva, ki ne rešujejo energetske revščine na ciljno usmerjen način ali odpravljajo resničnih pomislekov glede energetske varnosti, ovirajo elektrifikacijo in niso ključne za industrijsko konkurenčnost, zato bi se lahko štelo, da je njihova postopna ukinitev prednostna naloga. V Litvi so subvencije za fosilna goriva, kot sta znižana trošarina na zemeljski plin, ki ga podjetja in gospodinjstva uporabljajo za ogrevanje, in znižana stopnja davka na dodano vrednost za ogrevanje stanovanjskih prostorov, ekonomsko neučinkovite, ohranjajo odvisnost od fosilnih goriv in odvračajo od elektrifikacije v stanovanjskem sektorju.

(33) Litva se pri prehodu na krožno gospodarstvo sooča s stalnimi izzivi. Leta 2023 je stopnja uporabe krožnih materialov znašala le 3,9 %, kar je trikrat manj od povprečja EU, ki znaša 11,8 %, in je med petimi najnižjimi stopnjami v EU. Čeprav je Litva močno odvisna od uvoženih surovin, so njeni viri razmeroma raznoliki. Kljub temu je materialni odtis države, ki znaša 22,7 tone na osebo, znatno višji od povprečja EU, ki znaša 14 ton na osebo, njena industrijska proizvodnja pa kljub opaznemu napredku v zadnjem desetletju oddaja približno tretjino več toplogrednih plinov od povprečja EU (360 g/EUR v primerjavi z 270 g/EUR v ekvivalentu CO_2). Zato je prehod na krožni model, ki je gospodarnejši z viri, upravičen.

(34) Litovski vozni park je star in onesnažuje okolje ter še vedno ključno prispeva k visokim emisijam toplogrednih plinov in ovira izpolnjevanje ciljev v zvezi z zmanjšanjem onesnaženosti zraka. Leta 2023 je bilo 77,1 % osebnih avtomobilov starejših od 10 let, kar pomeni, da je vozni park eden najstarejših v EU. Hkrati je bilo leta 2023 med na novo registriranimi vozil le 8,2 % vozil na baterijski pogon, kar je manj od povprečja EU, ki znaša 14,5 %, to pa kaže na počasen prehod na brezemisijski promet. Litva ima tudi nekatere najnižje prometne davke na fosilna goriva v EU in je med redkimi državami, ki nimajo letnega davka na onesnaževanje z avtomobili. Odsotnost takega davka skupaj s počasi razvijajočo se javno polnilno infrastrukturo slabi spodbude za prehod na bolj trajnosten, nizkoemisijski promet. Medtem je javni prevoz še vedno slabo usklajen in neprivlačen tako za ponudnike kot za potnike, njegova uporaba pa je najnižja v EU; v letu 2022 je bilo 92,9 % potniških potovanj opravljenih z avtomobilom. Občine so večinoma prepuščene razvoju lastnih prometnih sistemov, kar povzroča neenakomeren razvoj ter pomanjkanje medobčinske in intermodalne povezljivosti, načrtovanja potovanj in drugih bistvenih storitev za potnike.

(35) Za litovski zdravstveni sistem sta značilni visoka stopnja umrljivosti, ki jo je mogoče zdraviti in preprečiti, ter pričakovana življenjska doba ob rojstvu, ki je pod povprečjem EU. Za rezultate zdravstvenega varstva v državi je značilna tudi stopnja umrljivosti delovno sposobnega prebivalstva, ki je višja od povprečja EU, znaten delež prebivalstva pa se sooča z izzivi pri dostopu do kakovostnih zdravstvenih storitev. To je povezano z omejenim obsegom storitev preventivnega zdravstvenega varstva in zdravstvenih storitev na primarni ravni V primerjavi z drugimi državami EU ima Litva manjši delež javne porabe za zdravstveno varstvo, kar povzroča nesorazmerno finančno breme za posameznike, ki znaten delež stroškov zdravstvenega varstva krijejo samoplačniško, kar povečuje socialno-ekonomske razlike v rezultatih na področju zdravja. Poleg tega na zdravstveni sistem države vpliva pomanjkanje zdravstvenih delavcev, zlasti na podeželju, kjer slaba zdravstvena pokritost in starajoča se delovna sila v zdravstveni negi vplivajo na zagotavljanje zdravstvenih storitev. Litva bi lahko imela koristi od: (i) ukrepov za privabljanje več zdravstvenih delavcev, da bi povečali njihovo razpoložljivost, ter (ii) naložb za izboljšanje dostopa do primarnega in preventivnega zdravstvenega varstva.

(36) Splošni izobraževalni sistem v Litvi se sooča z nenehnimi izzivi, vključno z razlikami v uspešnosti učencev med mestnimi in podeželskimi območji. Težave zaradi pomanjkanja učiteljev, ki jih še poslabšuje staranje delovne sile, ovirajo kakovost in učinkovitost izobraževanja. Leta 2022 je bilo skoraj 40 % učiteljev v splošnem izobraževanju starih 55 let ali več, kar je največji delež v EU. Privlačnost učiteljskega poklica ostaja nizka tudi zaradi neustreznih plač in nepriznavanja predhodnih izkušenj. Z zvišanjem začetniških plač in zmanjšanjem vrzeli v izobraževanju med mesti in podeželjem bi lahko laže pritegnili in zadržali več učiteljev. Hkrati nizka ustreznost poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter visokošolskega izobraževanja za potrebe trga dela ter razdrobljenost pri napovedovanju potreb po spretnostih prispevata k nastanku neskladja med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih na trgu dela. V raziskavi Evropske investicijske banke o naložbah za leto 2024 je 76 % podjetij navedlo, da je nerazpoložljivost usposobljenega osebja dolgoročna ovira za naložbe.

(37) Soobstoj trajnih brezposelnosti in pomanjkanja delovne sile v določenih sektorjih, kot so zdravstvo, javna uprava, promet in finance, prav tako kaže, da sedanji okvir za preusposabljanje in izpopolnjevanje ni dovolj uspešen. Krepitev izobraževanja odraslih, tudi brezposelnih, nizko usposobljenih oseb in drugih ranljivih skupin, je bistvena za odpravo neskladij med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih ter pomanjkanja delovne sile, razvoj zelenih spretnosti pa podpira zeleni prehod Litve. Poleg tega je leta 2023 manj kot 5 % oseb, prijavljenih na zavodu za zaposlovanje, sodelovalo pri državnih ukrepih za pomoč pri iskanju zaposlitve (ukrepi aktivne politike trga dela). Ta delež je v Litvi že več let nizek, kar naj bi bilo med drugim posledica omejenega zanimanja brezposelnih, zlasti prikrajšanih. Z boljšim prilagajanjem ponujene podpore potrebam posameznikov in drugimi spodbudami za udeležbo bi se lahko povečal delež brezposelnih, vključenih v aktivne politike trga dela.

(38) Dohodkovna neenakost in revščina sta v Litvi še vedno visoki. Bruto dohodek v Litvi je med najbolj neenakomerno porazdeljenimi v EU, učinkovitost sedanjega sistema davčnih ugodnosti za zmanjšanje dohodkovne neenakosti in revščine pa zaostaja za povprečjem EU. Zato je bila dohodkovna neenakost po obdavčitvi in prejemkih leta 2024 še vedno med najvišjimi v EU, več kot petina litovskega prebivalstva pa živi pod pragom tveganja revščine. Še posebej so prizadete ranljive skupine, kot so brezposelni, invalidi in starejši (stari nad 65 let). Kljub izboljšanju ustreznosti pokojnin se starejši še naprej soočajo z znatnim tveganjem revščine, pri čemer so še posebej prizadete ženske. Vrzel med spoloma z vidika revščine v starosti je bila leta 2024 precejšnja, pri čemer je bila stopnja tveganja revščine občutno višja pri ženskah kot pri moških. Invalidi se soočajo z eno najvišjih stopenj tveganja revščine (38,2 %; povprečje EU: 20,7 %), kar odraža njihovo nizko stopnjo zaposlenosti, pri čemer je vrzel stopnje delovne aktivnosti

invalidov v Litvi med najvišjimi v EU. Nizka ustreznost nadomestil za invalidnost to še poslabšuje. Tudi ponudba socialnih stanovanj je še vedno premalo razvita, saj ljudje na socialna stanovanja v povprečju čakajo od pet do šest let. Obravnavanje teh izzivov bi prispevalo tudi k podpiranju navzgor usmerjene socialne konvergence v skladu z drugo fazo analize služb Komisije po državah na podlagi okvira za socialno konvergenco ([17]).

(39) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2025 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2025. Kar zadeva Litvo, priporočila 2, 3, 4 in 6 prispevajo k izvajanju prvega priporočila za euroobmočje o konkurenčnosti, priporočila 3, 4, 5 in 6 prispevajo k izvajanju drugega priporočila za euroobmočje o odpornosti, priporočili 1 in 5 pa prispevata k izvajanju tretjega priporočila za euroobmočje o makroekonomski in finančni stabilnosti iz priporočila za leto 2025 –

PRIPOROČA, da Litva v letih 2025 in 2026 ukrepa tako, da:

1. okrepi skupne obrambne in varnostne odhodke ter pripravljenost ob zagotavljanju vzdržnosti dolga v skladu s sklepi Evropskega sveta z dne 6. marca 2025; upošteva najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov, ki jih je Svet priporočil z dne 8. julija 2025, hkrati pa uporabi odstopanje v okviru nacionalne odstopne klavzule za višje odhodke za obrambo. zagotovi ustrezno financiranje zdravstvenega varstva, socialne zaščite in splošnih javnih storitev; izboljša izpolnjevanje davčnih obveznosti in razširi davčno osnovo na vire, ki manj škodijo rasti;

2. glede na veljavne roke za pravočasno dokončanje reform in naložb na podlagi Uredbe (EU) 2021/241 pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; pospeši izvajanje programov kohezijske politike (ESRR, SPP, ESS+, Kohezijski sklad), po potrebi na podlagi priložnosti, ki jih ponuja vmesni pregled; kar najbolje izkoristi instrumente EU, vključno z možnostmi, ki jih ponujata program InvestEU in platforma za strateške tehnologije za Evropo, da bi se izboljšala konkurenčnost;

3. izboljša dostop do financiranja za mala in srednja podjetja, vključno s spodbujanjem konkurenčnosti na področju finančnih storitev in udeležbe na finančnih trgih z omogočanjem uporabe prihrankov za naložbe; olajša naložbe v raziskave in razvoj ter podpira zmogljivost za inovacije, vključno s pregledom in racionalizacijo obstoječih davčnih spodbud za raziskave in razvoj, krepitvijo institucionalne in strukturne zmogljivosti visokošolskih ustanov in raziskovalnih inštitutov, zlasti z izboljšanjem univerzitetne mreže za spodbujanje povezav med podjetji in znanostjo, ter spodbuja vpis v postsekundarno izobraževanje na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM). odpravi regionalne razlike z izboljšanjem pravnega in institucionalnega okvira za spodbujanje medobčinskega sodelovanja in razvoja lokalnih grozdov, da bi pritegnila naložbe v regije in izboljšala zagotavljanje javnih storitev, vključno z usklajevanjem poti in načinov javnega prevoza;

4. zmanjša odvisnost od fosilnih goriv in uvožene energije ter zagotovi zadostno zmogljivost in dostop do elektroenergetskega omrežja, da se ohrani hitra uvedba energije iz obnovljivih virov; poveča energetsko učinkovitost stavb, da bi zmanjšala energetsko revščino, in še naprej sprejema ukrepe za postopno odpravo subvencij za fosilna goriva, ki niso ciljno usmerjene, zlasti tistih za ogrevanje; poveča produktivnost virov, da bi napredovala v smeri krožnega gospodarstva z osredotočanjem na učinkovito rabo virov ter preoblikovanje in razgljičenje industrijske proizvodnje; poveča uporabo javnega in trajnostnega prometa;

5. poveča odpornost zdravstvenega sistema in izboljša zdravstvene rezultate s krepitvijo dostopa do primarnega in preventivnega zdravstvenega varstva ter povečanjem razpoložljivosti zdravstvenih delavcev; obravnava dohodkovno neenakost, revščino in socialno izključenost s povečanjem pokritosti, ustreznosti in učinkovitosti sistema socialne zaščite, izboljšanjem zasnove davčnega sistema, izboljšanjem dostopa do socialnih stanovanj in njihove kakovosti ter povečanjem ustreznosti starostnih pokojnin ob hkratnem ohranjanju vzdržnosti pokojninskega sistema;

([17]) SWD(2025) 95 – Druga faza analize socialne konvergence po državah v skladu z okvirom za socialno konvergenco, 2025.

6. izboljša kakovost, pravičnost in učinkovitost splošnega izobraževalnega sistema, zlasti z odpravo vrzeli med rezultati mest in podeželja, hkrati pa poveča privlačnost učiteljskega poklica za odpravo vztrajnega pomanjkanja in staranja delovne sile; odpravi neskladje med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih s povečanjem ustreznosti visokošolskega izobraževanja za trg dela, spodbujanjem pridobivanja zelenih spretnosti, izboljšanjem izobraževanja odraslih, tudi za brezposelne, nizkokvalificirane osebe in druge ranljive skupine, ter povečanjem pokritosti aktivnih politik trga dela, tudi z izboljšanimi spodbudami za udeležbo.

V Bruslju, 8. julija 2025

Za Svet

predsednica

S. LOSE